

TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARIDA KASBIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH.

Azgarova Gulsum Alisherovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti
Pedagogika-psixologiya kafedrasi o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14699060>

Annotatsiya:

Mazkur maqolada tibbiyot oliygohi talabalari uchun kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishning ahamiyati, muhim jihatlari va ta'limiy usullari tahlil qilinadi. Tibbiyot mutaxassislarini tayyorlash jarayonida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish, zamonaviy ta'lim usullari va simulyatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali talabalarning professional rivoji uchun zarur sharoit yaratilishi muhimligi ta'kidlanadi. Shuningdek, klinik amaliyotlar, mentorlik va kasbiy axloq bo'yicha ta'limning tibbiyot oliygohtaridagi o'rnini yoritib beriladi.

Tayanch so'zlar: kasbiy ko'nikmalar, tibbiyot ta'limi, simulyatsiya texnologiyalari, klinik amaliyot, malakali mutaxassis, nazariy bilimlar, kundalik faoliyat.

Tibbiyot sohasida yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash jarayoni murakkab va ko'p bosqichli bo'lib, bu faqat nazariy bilimlar bilan cheklanib qolmaydi. Bunda talabalar amaliy tajriba va kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishlari zarur. Sog'liqni saqlash tizimida faoliyat yurituvchi shifokorlar, hamshiralar va boshqa tibbiy mutaxassislar bemorlarning hayotini saqlash, ularning sog'lig'ini tiklash va muammolarni hal qilishda katta mas'uliyatga ega. Shu bois, tibbiyot oliygohtlari talabalarini kasbiy tayyorlash jarayonida nafaqat bilimlar, balki ko'nikmalarni rivojlantirish alohida o'rin tutadi.

Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishning ahamiyati

Tibbiyot sohasi, o'zining doimiy rivojlanishi va murakkabligi sababli, nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan birlashtirishni talab qiladi. Tibbiyotda ko'nikmalar ikki asosiy turga bo'linadi: texnik (masalan, jarrohlik amaliyoti, diagnostika qilish) va kommunikativ (bemorlar bilan muloqot, jamoa bilan ishlash) ko'nikmalar. Har ikkisi ham shifokorning kundalik faoliyatida muhim o'rin tutadi.

Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish orqali talaba o'zining bilimlarini real hayotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu nafaqat o'zining professional rivoji uchun, balki bemorlarga ko'rsatiladigan xizmat sifatini oshirish uchun ham zarurdir. Shuningdek, kasbiy ko'nikmalar talabalar uchun o'ziga ishonchni oshiradi va ularning kelajakdagi muvaffaqiyatli faoliyatiga zamin yaratadi.

Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish orqali talaba o'zining bilimlarini real hayotda qo'llashi tibbiyot ta'limining asosiy maqsadlaridan biridir. Talabalar olgan nazariy bilimlarini real hayotda qo'llash orqali tibbiyotdagi murakkab vaziyatlarni hal qilish, bemorlarga sifatli yordam ko'rsatish va ularning sog'lig'ini tiklashda samarali bo'ladilar. Bu jarayon bir necha muhim jihatlar orqali amalga oshiriladi:

Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish talabaga nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llashga imkon yaratadi. Masalan, talaba o'qituvchisi yoki shifokor rahbarligida diagnostik testlar o'tkazish, tahlillarni tahlil qilish yoki kasalliklarni aniqlash jarayonida nazariy bilimlarini real sharoitlarda ishlatadi. Bu nazariya va amaliyotning o'zaro bog'liqligini mustahkamlaydi.

Tibbiyot talabalari murakkab klinik holatlar bilan duch kelganda o'z bilimlarini real amaliyotda sinab ko'rishadi. Ular kasalxonada yoki simulyatsiya muhitida turli klinik vaziyatlarda ishtirok etib, kasalliklarni to'g'ri tashxislash va davolash bo'yicha qarorlar qabul qilishadi. Bu esa ularga real sharoitda bilimlarini sinovdan o'tkazish va ularni amaliyotda qo'llash qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi.

Talabalar kasbiy ko'nikmalarni shakllantirib, real muammolarni hal qilishda ishonchliroq va samarali bo'lib boradilar. Real amaliyotda bilimlarini muvaffaqiyatli qo'llash ularga o'z kuchlariga ishonch beradi. Masalan, talabalar birinchi marta bemorlar bilan ishlashni boshlaganda noqulaylik his qilishlari mumkin, lekin kasbiy ko'nikmalar rivojlanishi bilan ular o'ziga ishonch hosil qilishadi.

Tibbiyotda shoshilinch vaziyatlarda tez va to'g'ri qaror qabul qilish juda muhim. Kasbiy ko'nikmalar talabaga bunday holatlarda bilimlarini tezkorlik bilan qo'llashga yordam beradi. Masalan, shifokor yoki hamshira reanimatsiya holatida, jarrohlik jarayonida yoki boshqa muhim vaziyatlarda o'z bilimlari va ko'nikmalariga tayanib, bemorning hayotini saqlab qolishi mumkin.

Tibbiyot sohasida zamonaviy texnologiyalar va diagnostika uskunalari keng qo'llaniladi. Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirgan talabalar o'z bilimlarini ushbu texnologiyalar bilan ishlashda qo'llay oladilar. Masalan, talaba rentgen, ultratovush, EKG va boshqa tibbiy qurilmalar bilan ishlashni amalda qo'llash orqali o'z kasbiy ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Kasbiy ko'nikmalar talabalarga tashxis qo'yish va davolash jarayonini real hayotda boshqarish imkoniyatini beradi. Talabalar kasbiy ko'nikmalarni o'zlashtirish orqali klinik jarayonlarda qatnashadilar va turli tibbiy vaziyatlarda

o'z bilimlarini amalda qo'llaydilar. Bunday jarayonlar ularga real amaliy tajriba beradi va ularning klinik qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish usullari

Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishda bir qator usullar va yondashuvlar qo'llaniladi. Ular quyidagilardan iborat:

1. Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya darslari

Tibbiyot o'quv yurtlarida talabalarga turli xil kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya darslari o'tkaziladi. Ushbu darslar orqali talabalar real amaliyotda o'zlashtirishi kerak bo'lgan muhim malakalarni o'rganadilar. Masalan, jarrohlik amaliyoti, tibbiy asbob-uskunalaridan foydalanish, dori-darmonlarni to'g'ri qo'llash kabi ko'nikmalarni o'zlashtirishda laboratoriya va simulyatsiya markazlarining o'rni katta.

2. Simulyatsion texnologiyalar va virtual o'quv muhiti

Simulyatsion texnologiyalar tibbiyot talabalariga real vaziyatlarni xavfsiz sharoitda tajribadan o'tkazish imkonini beradi. Maxsus simulyatorlar yordamida murakkab operatsiyalar yoki klinik muolajalar amalga oshiriladi, bu talabalarga zarur amaliyot va xatolardan saboq olish imkoniyatini yaratadi. Virtual o'quv muhirlari va VR texnologiyalari ham murakkab klinik holatlar va amaliy mashg'ulotlarni amalga oshirish uchun samarali vositalardan biridir.

3. Klinik amaliyot va stajirovkalar

Talabalar kasbiy ko'nikmalarini real muhitda shakllantirish uchun kasalxonalarda klinik amaliyot va stajirovkalarda qatnashadilar. Ushbu jarayonda ular shifokorlar va tibbiyot xodimlari rahbarligida bemorlar bilan ishlashni o'rganadilar. Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishning bu bosqichi talabalar uchun ayniqsa muhimdir, chunki ular haqiqiy diagnostika, davolash va jarrohlik jarayonlarida ishtirok etadilar.

4. Interaktiv ta'lim va jamoaviy ishlash

Tibbiyot oliygohlarida interaktiv ta'lim usullari keng qo'llaniladi. Bu talabalar o'rtasida muhokamalar, klinik holatlar tahlili, guruh loyihalari va ilmiy tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Jamoa bilan ishlash va birgalikda muammolarni hal qilish jarayonida talabalar nafaqat texnik ko'nikmalarini rivojlantiradilar, balki kommunikativ va strategik ko'nikmalarni ham o'zlashtiradilar.

5. Mentorlik va murabbiylik

Murabbiylar va mentorlar yordamida talabalarining kasbiy rivojlanishi yanada samarali bo'ladi. Tajribali shifokorlar va mutaxassislar talabalarga kasbiy yo'nalishda yo'l-yo'riq ko'rsatishadi, ularni real klinik vaziyatlarga tayyorlashadi va o'zlarining kasbiy tajribalaridan ulashadilar. Mentorlik jarayoni

talabalar uchun nafaqat kasbiy ko'nikmalarni, balki shaxsiy va kasbiy axloqiy qoidalariga rioya qilishni o'rgatish uchun ham muhimdir.

6. Kasbiy axloq va etika

Tibbiyot sohasida axloqiy qoidalar va kasbiy etika juda muhim hisoblanadi. Shifokorlar nafaqat texnik ko'nikmalarga ega bo'lishlari, balki bemorlar bilan muloqot qilishda yuksak kasbiy madaniyatga ega bo'lishlari lozim. Shuning uchun tibbiyot talabalariga axloqiy me'yorlar, kasbiy kodeks va bemorlar huquqlari haqida chuqur bilim beriladi. Bu esa ularning kelajakdagi faoliyatida mas'uliyat va insoniy qadriyatlarni yuksak darajada saqlashga yordam beradi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish orqali talaba o'zining nazariy bilimlarini real hayotda samarali qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu ko'nikmalar talabaning nafaqat texnik jihatlarini rivojlantiradi, balki ularni klinik vaziyatlarda to'g'ri va tezkor qaror qabul qilishga o'rgatadi. Shu bilan birga, bemorlarga sifatli yordam ko'rsatish, tibbiy asbob-uskunalaridan foydalanish va sog'liqni saqlash tizimida samarali ishlash qobiliyatlari ham rivojlanadi.

Tibbiyot oliygohlari talabalarida kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish ularning kelajakdagi kasbiy faoliyati uchun asosiy poydevor hisoblanadi. Nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan to'ldirish orqali talabalar nafaqat yaxshi mutaxassis, balki o'z kasbining yetakchi vakillariga aylanish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Simulyatsiya texnologiyalari, klinik amaliyotlar, mentorlik va etika talabalarning muvaffaqiyatli faoliyatiga hissa qo'shuvchi asosiy omillardir. Shu sababli, tibbiyot oliygohlari ta'lim jarayonida bu jihatlarga alohida e'tibor qaratishlari zarur.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Benner, P. (1984). From Novice to Expert: Excellence and Power in Clinical Nursing Practice. Addison-Wesley.
2. Ericsson, K.A., & Charness, N. (1994). Expert performance: Its structure and acquisition. *American Psychologist*, 49(8), 725-747.
3. Sklar, D. P. (2016). Leadership in academic medicine: Purposes, people, and preparation. *Academic Medicine*, 91(9), 1124-1127.

